

UIT DE HISTORIE

Het Kabinet-Mackay.

Na 50 Jaren.

De onderwijzing van Asaf om Gods daden niet te vergeten, doch de loffelijkheden des Heeren en Zijn sterkheid en Zijn wonderen, die Hij gedaan heeft te vertellen voor het navolgende geslacht, geldt ook nog voor onzen tijd. Ook thans nog is het onze taak, om hetgeen wij gehoord hebben en weten en onze vaders ons verteld hebben, niet voor onze kinderen te verbergen, maar hun bekend te maken, opdat de gedachten aan de daden des Heeren in onze historie ook voor de navolgende geslachten bewaard blijve.

Voor wie in de historie Gods hand ziet is er dan ook in deze dagen reden om dankbaar te herdenken, dat voor 50 jaren — op 21 April 1888 — het Kabinet-Mackay optrad, het eerste Ministerie der Rechterzijde.

Die datum is voor ons staatkundig leven van zeer groote beteekenis geweest, omdat toen een einde kwam aan de regelmatige liberale overheersching. Want wel zijn ook nadien nog liberale Kabinetten aan het bewind gekomen, doch vanaf dien tijd dateert toch de gestadige achteruitgang van den liberalen invloed op het politieke leven.

Een beschouwing van de politieke situatie in de verschillende landen van Europa — om ons daar toe nu maar te beperken — moet ieder, die buigt voor de Heilige Schrift en wil leven naar de Goddelijke ordinantiën, stemmen tot dankbaarheid voor de politieke verhoudingen, zooals deze in ons vaderland zijn. Men behoeft niet blind te zijn voor de bezwaren, welke ook in ons land op staatkundig terrein zich voordoen en welke ook bij de vorming van een Kabinet vaak moeilijkheden met zich brengen, om toch te erkennen, dat de Nederlandsche toestanden verre te verkiezen zijn boven die, welke andere landen te aanschouwen geven.

Die gunstiger verhoudingen moeten, naar onze vaste overtuiging, verklaard worden met name uit het feit, dat in ons land meer dan elders werd ingezien, dat de staatkundige strijd is een strijd van beginselen en ook dat in dien strijd het Christendom zijn aandeel heeft.

Het Christendom toch heeft niet alleen beteekenis voor het kerkelijk leven, doch de beginselen ervan hebben niet minder kracht voor het sociale en politieke leven. Wie dit erkent, is daarom nog geen voorstander van „kerkelijke” politiek, gaat ook niet over tot stichting van een „clericale” partij, doch pleit voor Christelijke politiek.

Tegenover de liberale, sociaal-democratische en communistische, ook tegenover de nationaal-socialistische beginselen, staan de Christelijke beginselen, waarop een waarlijk Christelijk staatsrecht kan worden opgebouwd.

Ook thans nog — ja, juist nu nog — geldt het woord van Groen van Prinsterer: „Eene, naar de omstandigheden gewijzigde toepassing van het Christelijk staatsrecht is de ware behoefte van onzen tijd.”¹⁾

Vanaf het eerste optreden der Anti-Revolutionairen in de vorige eeuw tot op den dag van vandaag smalen de Liberalen — en zij niet alleen — over de ongerijmdheid van een vermenging van „Kerk” en „politiek”, welke een onvermijdelijk gevolg zou moeten zijn van de oprichting van Christelijke partijen, welke men steeds ten onrechte als „kerkelijke” partijen kwalificeert. Op die wijze tracht men de „Christelijke politiek” in discredit te brengen. Doch men geeft er slechts blijk van een juist onderscheidingsvermogen te missen en zich ook nog nooit gezet te hebben tot ernstige studie van Groens werken.

„Een ding, ik weet en belijd het”, zoo schreef Groen, „een ding is noodig voor allen. Niet als staatsleden of geleerden, als zondaars, wenschen wij zalig te worden. Een weg, éene waarheid is er. Ik vind de rust en den vrede mijner ziel in de blijde boodschap dat er in het schuldverzoenend offer van den Zaligmaker, uit vrije genade, vergevingen zaligheid is voor een iegelijk die geloofd. Ik wil op geenerlei wijs den smaad dezer belijdenis ontgaan.”²⁾

Doch daarmee is hij niet uitgesproken, want iets verder zegt hij dan: „Een ding is noodig; maar, wanneer wij dat éene bezitten, moet de vrucht ervan openbaar zijn in alles.”

En hij besluit het gedeelte van zijn Inleiding, waarin hij het nut van de behandeling van het onderwerp „Ongeloof en Revolutie” uiteenzette, met deze duidelijke taal:

„De Revolutie, in verband tot de wereldhistorie, is, in omgekeerde zin, wat de Hervorming voor de Christenheid geweest is. Gelijk deze Europa uit het bijgeloof gered heeft, zoo heeft de Omwenteling de beschaafde wereld in den afgrond van het ongeloof geworpen. Gelijk de Reformatie, strekt

de Revolutie zich over elk gebied van praktijk en wetenschap uit. Toen was onderwerping aan God, thans is opstand tegen God het beginsel. Daarom is er ook thans in de Kerk, in den Staat, in de wetenschap, één algemeene, één heilige strijd: over de ééne groote vraag omtrent onvoorwaardelijke onderwerping aan de wet Gods.”

Er is dus Christelijk staatsrecht. Maar dan moet er ook zijn Christelijke staatkunde, Christelijke politiek.

Wat Groen vertolkte, leefde bij een groot deel van ons volk. Alleen maar, Groen van Prinsterer was niet een man van het volk in dien zin, dat zijn woord door de groote massa werd verstaan. Niettemin is zijn strijd niet tevergeefs geweest.

Het was Dr A. Kuyper gegeven de door Groen beleden beginselen aan het Christenvolk van Nederland in voor een ieder duidelijke taal te vertolken. En van toen af aan groeide in ons volk het besef, dat het liberale juk moest worden afgeworpen en dat gekozen moest worden voor een Christelijke politiek.

Dat ging niet plotseling, doch geleidelijk. Maar toch ook weer zoo snel, dat reeds in 1878 Dr Kuyper bij de aanbidding van het Volkspetitionnement tot Jhr Mr A. F. de Savornin Lohman durfde zeggen: „Binnen 10 jaar zit gij leden op de plaats der liberale partij.”

Die profetie is — ofschoon niet letterlijk — uitgekomen.

De in 1887 tot stand gekomen Grondwetsherziening had tot gevolg, dat in het voorjaar van 1888 verkiezingen moesten worden gehouden voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Heftig en fel was de strijd. De Liberalen beseften wel, dat de wind hun tegen was. Maar zij hadden het er ook naar gemaakt, zoo zelfs, dat een onverdacht liberaal als de Leidsche hoogleraar Buys, als hij de parlementaire geschiedenis van 1848—1888 overziet, als de hoofdtrekken, welke dit veertigjarig tijdvak kenmerkten, zag „vóór alles dezen, dat het regeeringsbeleid in den loop der jaren zichtbaar is verzwakt en ten laatste tot een toestand van bijna machteloosheid terugbracht.”³⁾

In de Lentemaand van het jaar 1888 werd over de liberale politiek het vonnis geveld. Toen de herstemmingen achter den rug waren, bleek, dat de Anti-Revolutionairen 28 en de Roomsche-Katholieken 26 zetsels in de Tweede Kamer verkregen hadden, zoodat deze beide partijen daar over een behoorlijke meerderheid beschikten.

Het Ministerie-Heemskerk bood zijn ontslag aan en aan Mr Aeneas baron Mackay werd de eervolle opdracht verleend een Kabinet samen te stellen. Dat die opdracht met enthousiasme werd aanvaard, kan moeilijk worden gezegd. Mackay achtte zichzelf allermindst de aangewezen man, maar niettemin deed hij, wat hij in de gegeven omstandigheden als zijn plicht beschouwde.

En hij slaagde. Op 21 April 1888 konden de namen van de ministers van het nieuwe Kabinet — het eerste Ministerie der Rechterzijde — bekend worden gemaakt.

In dit Ministerie hadden zitting genomen, behalve de Kabinetsformateur, die het Departement van Binnenlandsche Zaken voor zijn rekening had genomen, Jhr Mr K. A. Godin de Beaufort, als Minister van Financiën; Mr L. W. C. Keuchenius als Minister van Koloniën en J. P. Havelaar, provinciaal hoofdingenieur, als Minister van Waterstaat, welke met den formateur gerekend werden te behooren tot de Anti-Revolutionaire Partij; voorts twee Roomsche-Katholieken, n.l. Jhr Mr G. L. M. H. Ruys de Beerenbroek, als Minister van Justitie en J. W. Bergmans, als Minister van Oorlog en ten slotte Jhr C. Hartzen als Minister van Buitenlandsche Zaken en H. Dyserinck, als Minister van Marine, die beiden als Conservatieven werden aangemerkt.

Verre van gemakkelijk was de taak, waarvoor dit Kabinet zich geplaatst zag. Samengesteld uit mannen, die allen elke ministerieele ervaring misten, wist het Kabinet, dat het geheele Nederlandsche volk nauwlettend de handelingen van de verschillende ministers zou volgen. Eenerzijds het liberale volksdeel, dat geen verwachtingen had van „Christelijke” politici, anderzijds het Christelijke volksdeel, dat zijn verwachtingen hoog — wellicht te hoog — gespannen had. Voeg daarbij, dat het Kabinet verschillende voorzieningen heeft moeten treffen in verband met de ziekte en het overlijden van Koning Willem III en voorts dat rekening moest worden gehouden met een Eerste Kamer, welke in groote meerderheid liberaal was, dan is wel duidelijk, dat het eerste Christelijke Kabinet zich voor een zwaardere taak geplaatst zag, dan bij zijn liberale voorgangers het geval was.

Het valt buiten het kader van een artikel in dit blad, een opsomming te geven van hetgeen het Kabinet-Mackay tot stand heeft gebracht. Degenen, die overdreven verwachtingen hadden gekoesterd, zullen zeker wel teleurgesteld zijn, evenals trouwens ook de leden van het Ministerie zelf allermindst voldaan geweest zullen zijn, toen zij het bewind aan anderen moesten overdragen. Immers

meerdere punten van het Regeeringsprogramma in Mei 1888 ontvouwd en in September d.a.v. aangevuld, zijn niet verwezenlijkt.

Op twee zaken mag echter wel worden gewezen. In de eerste plaats heeft het Kabinet zich — natuurlijk — beziggehouden met het Onderwijs-vraagstuk en ofschoon op verre na niet aan rechtmatige eischen werd voldaan, zoo heeft het Ministerie-Mackay, door de tot stand gebrachte wijziging van de Onderwijswet van 1878, er voor gezorgd, dat de Schoolstrijd in beginsel werd beslist.

En voorts werd door den Minister van Justitie Ruys ingediend en door de Staten-Generaal aangevaard een wetsontwerp, dat als de eerste Arbeids-wet in ons land bekend geworden is. Dat was de wet van 5 Mei 1889, strekkende tot het tegengaan van overmatigen en gevaarlijken arbeid van jeugdige personen en van vrouwen.

Deze beide voorzieningen mogen wel de belangrijkste genoemd worden, welke door het Kabinet-Mackay tot stand zijn gebracht.

Natuurlijk werd er meer gedaan, zóoveel, dat de liberaal Buys moest erkennen, dat met eenigen grond beweerd kon worden, „dat de geheele productie maar weinig verschilt van wat vorige Kabinetten gemiddeld tot stand brachten”.

Thans — na 50 jaren — is er dan ook alle aanleiding met dankbaarheid te gedenken, hetgeen door die pionniers, onder moeilijke omstandigheden werd tot stand gebracht.

Bovenal past die dankbaarheid voor het feit, dat het Kabinet-Mackay baanbrekend werk heeft verricht en er toe bijgedragen heeft, dat na 1891 — in welk jaar het Kabinet in verband met den ongunstigen verkiezingsuitslag moest heengaan — nog meerdere malen het optreden van een Christelijk Kabinet mogelijk is geweest.

21 April 1888 is geweest een keerpunt in de staatkundige geschiedenis van ons land.

Voor dien ommekeer danken wij onzen God — thans na een halve eeuw — nog.

A. R. DE KWAADSTENIET.

OPVOEDING EN ONDERWIS

De Hoofdkte.

Een vraag aan de Redactie van ons blad geeft mij gereede aanleiding even nader in te gaan op één van de details van het Wetsontwerp over de Opvoeding van den onderwijzer, dat in het nummer van 1 April werd besproken.

Bedoelde vrager achtte het van groot belang, dat genoemd Wetsontwerp ook een bepaling bevat, waardoor de mogelijkheid wordt geopend, dat aan de B-afdeelingen van de Kweekscholen, die voor de hoofdkte opleiden, het diplomeringrecht wordt geschonken.

Wie met den tegenwoordigen gang van zaken op de hoogte is, zal toestemmen, dat hier inderdaad een belangrijke bepaling aan de orde is.

Onze onderwijzers worden niet volledig opgeleid aan de Kweekschool. Het sluitstuk is de hoofdkte, die niet anders dan door een neutraal Staats-examen kan worden verkregen. Ook de kandidaten, die aan de eigen B-afdeeling van hun Kweekschool de lessen hebben kunnen volgen, moeten voor een hun vreemde commissie verschijnen. De uitslagen van de hoofdkte-examens bewijzen, hoeveel kandidaten het slachtoffer worden van dit systeem. Ook al neemt men aan, dat een deel der kandidaten door het vrijer karakter van deze studie, te veel op zijpaden zijn gegaan en daardoor op de hoofdzaken minder hebben gelet; dat een ander deel minder ijverig is geweest, omdat de klem van de school met rapport en overgangsexamens niet meer werkt, dan kan toch daaruit alleen niet verklaard worden, dat om en bij de helft geregeld wordt afgewezen.

Valt niet te ontkennen, dat een groot deel van de lust tot studie bij onze onderwijzers gedood wordt door het grillige hoofdkte-examen. Menig-een, die later aan een hoogeschool studeerde, verklaarde, dat er geen lastiger examen is dan dat voor de hoofdkte. Men weet niet, waar men zich aan te houden heeft. Het eene jaar haalt een kandidaat voldoende voor een paar vakken, terwijl hij het volgende jaar daarvoor juist weer zakt. Dit is een fout in het systeem.

Bovengenoemde vrager acht ook het principiële bezwaar groot. Voor vakken als Opvoedkunde en Geschiedenis — en men kan even goed Aardrijkskunde, Kennis der Natuur en Ned. Taal en Letterkunde noemen — is het niet gemakkelijk, bij geheel verschillende levensbeschouwing van examinator en kandidaat een neutraal examen te houden met als resultaat een zuiver waardeerend cijfer.

Men heeft wel tegen het diplomeringrecht van de B-cursussen aangevoerd, dat er toch algemeen geklaagd wordt over minder trouw bezoek en minder serieuze werken van de cursisten en dat het toch niet opgaat, daar maar met hoofdkten te gaan strooien. Ik vermoed zoo, dat niemand

daar voor is. Betering van het nu niet is dat hun leerspreken van vakken en uitsgeld. Ook inderdaad, deze richting onze jonge bekend met die straks innemen? van ons volk zielen hebben wat we kunnen sombere b we doen e billijker reg hoofdkte. Daarna m Voor een ge worden geh Gr.

STEM

Nogma:

Niemand z kandidaten in belangstelling daten geen p

Wanneer w er nu werkel oppervlakkig ven. Daartoe van nabij mo kerk nu wel beroepen. Het om nu maar t — terwijl wi heden niet ke Ongetwijfeld om kan het bij u aanbevol uitgaven onze moeten neme worden. Er w geschreven, dan dat men geven. Zeker reeds veel, m komt men er haan schuiven. Laten wij dit schri 82 vacante ke

Van

„ 11
„ 11
„ 11
„ 21
„ 21
„ 31
„ 31
„ 41
„ 41
„ 61
„ 71
„ 71
„ 81
„ 91
„ 101
bo

Van deze die in comb vacante kerk groepen van uitschakelen. 150—200 zal over kan een Voor de re zonder — 1 bezwaar zijn. Van de gro vacant, n.l.:

Drachten (2 Kampen (mi Baarn (26 1

Terwijl bij ontstaat, n.l.

Kampen (4e Arnhem (3e Soest (2e pr

Dan denke ten uit te br

Sneek (3e p Leeuwarden

Alles bij e Maar wij zis dat één pred zijn ambtelij kerken nog

Groningen Utrecht Urk 's Gravenhag Bunschoten-

1) Ongeloof en Revolutie, Uitg. 1922, bew. door „Diepenhorst, blz. 258.
2) t.a.g. blz. 20 en 21.

3) Mr J. T. Buys, Studien over Staatskunde en Staatsrecht, blz. 238.

program in d.a.v. aan-

en gewezen, net zich — Onderwijs- t aan recht- ft het Minis- hte wijziging oor gezorgd, ord beslist.

van Justitie eneraal aan- ste Arbeids- Dat was de et tegengaan id van jeug-

el de belang- het Kabinet-

óveel, dat de met eenigen geheele pro- vorige Kabi-

ook alle aan- ken, hetgeen e omstandig-

e het feit, dat rk heeft ver- t na 1891 — met den on- ngaan — nog in Christelijk

erpunt in de and.

enzen God — STENIET.

NTI WUS

ns blad geeft in te gaan op werp over de a het nummer

ot belang, dat spaling bevat, pend, dat aan len, die voor meeringsrecht

van zaken op der inderdaad e is, lledig opgeleid is de hoofd- eutraal Staats- ok de kandi- ing van hun unnen volgen, ommissie ver- dakte-examens achtoffer wor- men aan, dat vrijer karakter zijn gegaan en hebben gelet; s geweest, om- pport en over- kan toch daar- t om en bij de

groot deel van wijzers gedood xamen. Menig- studeerde, ver- en is dan dat et, waar men jaar haalt een vakken, terwijl weer zakt. Dit

het principiële pvoedkunde en goed Aardrijks- Taal en Letter- kkelijk, bij ge- ing van exami- xamen te hou- r waardeerd

eringsrecht van toch algemeen uw bezoek en rsisten en dat met hoofdkten o, dat niemand

daar voor is. Maar ik verwacht wel een heele verbetering van den toestand op die cursussen, waar het nu niet goed gaat, wanneer de jongelui weten, dat hun leeraar ook hun examiner is. En het spreekt vanzelf, dat aan die cursussen omtrent vakken en uren de noodige eischen zullen worden gesteld. Ook nu reeds is er een presentie-lijst.

Inderdaad, het is mijn overtuiging, dat er in deze richting iets goeds kan worden gedaan voor onze jonge onderwijzers. Is men wel algemeen bekend met de moeilijke omstandigheden van hen, die straks de plaatsen van de ouderen moeten innemen? 't Is een groot kwaad voor de opvoeding van ons volk, wanneer deze leerkrachten geen bezieling hebben voor de taak die hen wacht. Alles wat we kunnen doen om licht te brengen in het sombere bestaan van deze jonge menschen moeten we doen en daartoe behoort ook een doelmatiger, billijker regeling voor het verkrijgen van hun hoofdkte.

Daarna moet er nog meer worden gestudeerd. Voor een goede positie moeten nog andere akten worden gehaald.

Gr.

G. MEIMA.

STEMMEN UIT "ONZE KERKEN"

Nogmaals het vraagstuk onzer kandidaten.

Niemand zal het ontkennen, dat het vraagstuk onzer kandidaten in de theologie in het middelpunt van onze belangstelling staat. Wie gunt onze ruim 120 kandidaten geen predikantsplaats?

Wanneer wij een poging willen wagen om te zien of er nu werkelijk geen plaats meer is, dan willen wij niet oppervlakkig en gemakkelijk over dit vraagstuk schrijven. Daartoe zouden wij elke gemeente op zich zelf meer van nabij moeten bekijken, of de een of andere vacante kerk nu wel heusch niet bij machte is een kandidaat te beroepen. Het is dan ook in 't geheel niet onze bedoeling om nu maar tot gemeente A te zeggen: Gaat nu beroepen — terwijl wij de financiële en plaatselijke omstandigheden niet kennen. En toch, waar een wil is, is een weg. Ongetwijfeld spelen hier de financiën ons parten. Daarom kan het Comité Grosheide—Schouten niet te warm bij u aanbevelen worden. Voorts zal men de verschillende uitgaven onzer kerken eens nauwkeuriger onder de loupe moeten nemen of hierin verandering gebracht kan worden. Er wordt in dezen tijd veel over onze kandidaten geschreven, maar laat men ook wat doen, in dien zin dan dat men alles in het werk stelt hun een plaats te geven. Zeker, het Comité Grosheide—Schouten doet reeds veel, maar met het aanstellen van hulppredikers komt men er niet. Dat is de moeilijkheden op de lange baan schuiven.

Laten wij in de eerste plaats eens zien wat, terwijl wij dit schrijven, er alzo vacans is. Om te beginnen 82 vacante kerken, waarvan het aantal leden als volgt is:

Van	1—50 leden	3 kerken
"	50—100	10 "
"	100—150	21 "
"	150—200	13 "
"	200—250	6 "
"	250—300	4 "
"	300—350	7 "
"	350—400	3 "
"	400—450	4 "
"	450—500	2 "
"	500—550	2 "
"	550—600	1 "
"	600—650	2 "
"	650—700	1 "
"	700—750	1 "
"	750—800	1 "
"	800—850	1 "
"	850—900	1 "
"	900—950	1 "
"	950—1000	1 "
"	1000—1050	1 "
"	1050—1100	1 "
"	1100—1150	1 "
"	1150—1200	1 "
"	1200—1250	1 "
"	1250—1300	1 "
"	1300—1350	1 "
"	1350—1400	1 "
"	1400—1450	1 "
"	1450—1500	1 "
"	1500—1550	1 "
"	1550—1600	1 "
"	1600—1650	1 "
"	1650—1700	1 "
"	1700—1750	1 "
"	1750—1800	1 "
"	1800—1850	1 "
"	1850—1900	1 "
"	1900—1950	1 "
"	1950—2000	1 "
"	2000—2050	1 "
"	2050—2100	1 "
"	2100—2150	1 "
"	2150—2200	1 "
"	2200—2250	1 "
"	2250—2300	1 "
"	2300—2350	1 "
"	2350—2400	1 "
"	2400—2450	1 "
"	2450—2500	1 "
"	2500—2550	1 "
"	2550—2600	1 "
"	2600—2650	1 "
"	2650—2700	1 "
"	2700—2750	1 "
"	2750—2800	1 "
"	2800—2850	1 "
"	2850—2900	1 "
"	2900—2950	1 "
"	2950—3000	1 "
"	3000—3050	1 "
"	3050—3100	1 "
"	3100—3150	1 "
"	3150—3200	1 "
"	3200—3250	1 "
"	3250—3300	1 "
"	3300—3350	1 "
"	3350—3400	1 "
"	3400—3450	1 "
"	3450—3500	1 "
"	3500—3550	1 "
"	3550—3600	1 "
"	3600—3650	1 "
"	3650—3700	1 "
"	3700—3750	1 "
"	3750—3800	1 "
"	3800—3850	1 "
"	3850—3900	1 "
"	3900—3950	1 "
"	3950—4000	1 "
"	4000—4050	1 "
"	4050—4100	1 "
"	4100—4150	1 "
"	4150—4200	1 "
"	4200—4250	1 "
"	4250—4300	1 "
"	4300—4350	1 "
"	4350—4400	1 "
"	4400—4450	1 "
"	4450—4500	1 "
"	4500—4550	1 "
"	4550—4600	1 "
"	4600—4650	1 "
"	4650—4700	1 "
"	4700—4750	1 "
"	4750—4800	1 "
"	4800—4850	1 "
"	4850—4900	1 "
"	4900—4950	1 "
"	4950—5000	1 "
"	5000—5050	1 "
"	5050—5100	1 "
"	5100—5150	1 "
"	5150—5200	1 "
"	5200—5250	1 "
"	5250—5300	1 "
"	5300—5350	1 "
"	5350—5400	1 "
"	5400—5450	1 "
"	5450—5500	1 "
"	5500—5550	1 "
"	5550—5600	1 "
"	5600—5650	1 "
"	5650—5700	1 "
"	5700—5750	1 "
"	5750—5800	1 "
"	5800—5850	1 "
"	5850—5900	1 "
"	5900—5950	1 "
"	5950—6000	1 "
"	6000—6050	1 "
"	6050—6100	1 "
"	6100—6150	1 "
"	6150—6200	1 "
"	6200—6250	1 "
"	6250—6300	1 "
"	6300—6350	1 "
"	6350—6400	1 "
"	6400—6450	1 "
"	6450—6500	1 "
"	6500—6550	1 "
"	6550—6600	1 "
"	6600—6650	1 "
"	6650—6700	1 "
"	6700—6750	1 "
"	6750—6800	1 "
"	6800—6850	1 "
"	6850—6900	1 "
"	6900—6950	1 "
"	6950—7000	1 "
"	7000—7050	1 "
"	7050—7100	1 "
"	7100—7150	1 "
"	7150—7200	1 "
"	7200—7250	1 "
"	7250—7300	1 "
"	7300—7350	1 "
"	7350—7400	1 "
"	7400—7450	1 "
"	7450—7500	1 "
"	7500—7550	1 "
"	7550—7600	1 "
"	7600—7650	1 "
"	7650—7700	1 "
"	7700—7750	1 "
"	7750—7800	1 "
"	7800—7850	1 "
"	7850—7900	1 "
"	7900—7950	1 "
"	7950—8000	1 "
"	8000—8050	1 "
"	8050—8100	1 "
"	8100—8150	1 "
"	8150—8200	1 "
"	8200—8250	1 "
"	8250—8300	1 "
"	8300—8350	1 "
"	8350—8400	1 "
"	8400—8450	1 "
"	8450—8500	1 "
"	8500—8550	1 "
"	8550—8600	1 "
"	8600—8650	1 "
"	8650—8700	1 "
"	8700—8750	1 "
"	8750—8800	1 "
"	8800—8850	1 "
"	8850—8900	1 "
"	8900—8950	1 "
"	8950—9000	1 "
"	9000—9050	1 "
"	9050—9100	1 "
"	9100—9150	1 "
"	9150—9200	1 "
"	9200—9250	1 "
"	9250—9300	1 "
"	9300—9350	1 "
"	9350—9400	1 "
"	9400—9450	1 "
"	9450—9500	1 "
"	9500—9550	1 "
"	9550—9600	1 "
"	9600—9650	1 "
"	9650—9700	1 "
"	9700—9750	1 "
"	9750—9800	1 "
"	9800—9850	1 "
"	9850—9900	1 "
"	9900—9950	1 "
"	9950—10000	1 "

Van deze 82 kerken moeten wij 2 kerken aftrekken, die in combinatie één predikant hebben. Al deze 82 vacante kerken kunnen niet beroepen, de eerste twee groepen van 1—50 en 50—100 kunnen wij vrij zeker uitschakelen. Voor de volgende groepen 100—150 en 150—200 zal het ook niet gemakkelijk zijn, maar hierover kan eens gesproken worden.

Voor de resterende groepen — wellicht enkele uitgezonderd — kan naar onze meening het beroepen geen bezwaar zijn.

Van de grootere gemeenten zijn zes predikantsplaatsen vacant, n.l.:

Drachten (2e pred.pl.)	IJmuiden (2e pred.pl.)
Kampen (miss. pred.)	Kralingen (3e pred.pl.)
Baarn (2e pred.pl.)	Soerabaja (2e pred.pl.)

Terwijl bij de volgende kerken binnenkort een vacature ontstaat, n.l.:

Kampen (4e pred.pl.)	Rijnsburg (2e pred.pl.)
Arahem (3e pred.pl.)	Rotterdam (miss. pred.)
Soest (2e pred.pl.)	

Dan denken de volgende kerken hun aantal predikanten uit te breiden:

Sneek (3e pred.pl.)	Zwolle (4e pred.pl.)
Leeuwarden (5e pred.pl.)	Dordrecht (3e pred.pl.)

Alles bij elkaar geteld komen wij aan het getal 97. Maar wij zijn er nog niet. Wanneer wij er van uitgaan dat één predikant niet meer dan ruim 1500 leden onder zijn ambtelijke hoede krijgt, dan zouden de volgende kerken nog één predikant er bij dienen te beroepen:

Groningen	Scheveningen
Utrecht	Rotterdam
Urk	Rotterdam—Delfshaven
's Gravenhage—West	Rotterdam—Katendrecht
Bunschoten—Spakenburg	

Hiermede komen wij van 97 op 106.

Dit getal is o.i. nog hooger op te voeren. Dit zullen wij dan moeten zoeken bij gecombineerde kerken. In ons land zijn 72 gecombineerde kerken, waarvan in Friesland 13 en Zuid-Holland 16 de meeste zijn. In Gelderland bezitten vier kerken één predikant. Deze 72 kerken bezitten dus 35 predikanten. Nu zal, naar wij meenen, het voor een buitenstaander moeilijk zijn om te oordeelen, of elke combinatie nu wel gerechtvaardigd is. Maar ook hier geldt het — waar een wil is, is een weg. Zoover wij kunnen nagaan zullen er van deze 72 kerken 22 kerken een eigen predikant kunnen beroepen, zij het dan met steun der classis of van het Comité Grosheide—Schouten. Het ledental van deze 22 kerken varieert van 150—450 leden. Deze kerken zijn niet in onzen eersten staat van vacante kerken opgenomen. Zullen deze kerken zich van hun zustergemeenten gaan afscheiden en zelfstandig gaan beroepen, dan klimt ons getal vacatures van 106 tot 128.

Ten slotte zullen wij over het volgende niet veel zeggen, maar er slechts even de aandacht op vestigen. Van onze ruim 800 predikanten zijn 98 predikanten, die den leeftijd van 60 jaar of ouder hebben bereikt, en waarvan nog geen emeritaatsaanvraag bekend is.

60 jaar 20 predikanten

61	18
62	10
63	10
64	10
65	13
66	3
67	4
68	5
69	1
70	3
72	1

Hier mogen bijgeteld twee Hoogleraren, één van 66, en één van 67 jaar.

Onder dit 100-tal zullen er wel zijn, die nog dit jaar hun emeritaat zullen aanvragen. Laten wij dit getal eens op 20 stellen, dan naderen wij langzamerhand het getal 150 vacatures. Werkelijk, met wat goeden wil is er voor onze kandidaten nog wat te bereiken. Helaas zijn er nog steeds kerken, die zeer traag zijn in het beroepen. Laat men toch vooral in dezen tijd deze traagheid van zich afzetten. Laat deze statistiek daartoe een prikkel mogen zijn.

Wij zijn ervan overtuigd dat met deze statistiek nog niet alle moeilijkheden zijn opgelost. Wij hebben slechts een kleine fingerwijzing willen geven, in de hoop dat men op deze gegevens verder kan voortbouwen en iets te hebben mogen bijdragen wat dichter bij een oplossing van dit vraagstuk te komen.

Haarlem.

H.K.

Naschrift. Al onderschrijf ik niet alles, wat hierboven opgemerkt wordt, toch geef ik gaarne plaats aan dit artikel.

K. S.

PERSSCHOUWER

„Gereformeerd Jongelingsblad“.

Inzake het „Geref. J.bl.“ kan ik met volgende opmerkingen volstaan:

a. Ik heb voorgesteld elkaars stukken over te nemen betreffende de these, dat ik reeds door het feit der rede voor de Oranjesgarde zou in strijd komen met wat ik geregeld anderen voorhoud; maar niet inzake wat daar buiten om gaat;

b. mijn standpunt in zake dergelijke punten is nog steeds niet omschreven door het „G.J.B.“; had het dit gedaan, dan zou het zien, dat evenmin door het feit, als door den inhoud mijner rede ik met mijn opvattingen in strijd gekomen ben;

c. mij is niet alleen maar iets gevraagd, doch van mijn optreden is al dadelijk iets beweerd, n.l., dat het voor den persschouwer „volledig in tegenpraak schijnt met hetgeen hij (K.S.) ons geregeld voorhoudt“; het orgaan moet zulk een bewering niet als vraag voorstellen;

d. informaties betreffende de motieven voor een redevoering (al is het verzoek er om rijkelijk vrijmoedig, ook als het vragende blad zijn eigen redenaars gadeslaat), wil ik met genoegen geven; maar dan moet eerst aangetoond worden, dat ik „volledig“ in tegenpraak „schijn“ met wat ik geregeld voorhoud; ik ontken dat nog steeds, en de bewijslast rust op wie poneert;

e. tot mijn spijt heb ik per abuis den Heer Stap als persschouwer genoemd, dat was een vergissing, die bij dezen hersteld wordt.

f. waarom ik de oude historie nog eens „oprakelde“? Omdat zij niet los staat van mijn besluit, om ondanks alles toch de gevraagde spreekbeurt te blijven toestaan.

De verklaring van de Oostenrijksche bisschoppen.

In „De Groene Amsterdammer“ schreef Anton van Duinkerken een artikel over „De Oostenrijksche bisschoppen“. Onder meer lezen we:

De feiten in Oostenrijk hebben duidelijk gemaakt dat een uiterlijk goed georganiseerd katholicisme, vaak ten onrechte vereenzelvd met het wezen van de Katholieke Kerk, niet bij machte is om te weerstaan aan de overrompeling door een stelsel, welks uiterlijke organisatie de zuivere weerspiegeling is van zijn innerlijke macht.

Even later:

Het nationaal-socialistisch regiem verbiedt dat de geestelijkheid zich zou bezighouden met eenigerlei politiek. Het verbiedt klaarblijkelijk niet, dat de bisschoppen aan de bevolking adviseeren, hoe zij stemmen moet bij een plebisiet. Zulk een advies schijnt niet in

aanmerking te komen voor de qualificatie „politiek katholicisme“.

Ik moet ronduit bekennen, dat mij den samenhang tusschen deze beide opvattingen ontgaat. Of het nationaal-socialistische stelsel erkent, dat de bisschoppen het recht hebben, eenig politiek advies te geven en dan dient dit recht onvoorwaardelijk te worden geëerbiedigd. Of het nationaal-socialisme erkent niet, dat de bisschoppen zulk een recht hebben, maar dan dient het ook te laken hetgeen de Oostenrijksche bisschoppen deden.

Deze bisschoppen hebben beschikt over een bevoegdheid, hun niet door de tijdelijke machthebbers van het oogenblik toegekend.

Zij hebben, naar eigen getuigenis vrijwillig beschikt over deze bevoegdheid. Men mag aannemen, dat hun hierbij niets anders voor oogen heeft gestaan dan het geestelijk heil hunner onderhoorigen. Dan nog is de verbazing niet weggenomen over het feit, dat hun beslissing een ander karakter vertoont dan verscheidene hunner overbekende uitspraken van vroeger. Zeker is er voor den goeden verstander voldoende voorbehoud hoorbaar in de woorden, die zij bezigden. Toch hebben die woorden niet den indruk gewekt, dat zij zijn geboren uit innerlijke kracht. Zij zijn duidelijker gedictieerd door de omstandigheden dan door een sterke overtuiging. Of de Kerkgeschiedenis er gunstig over oordeelen zal, blijft een vraag. Op de „Assemblée générale du clergé français“ van 1882, waarbij de Fransche kerkvorsten de gunst van Lodewijk XIV hooger stelden dan het beginsel hunner onafhankelijkheid ten opzichte van de staatsmacht, haalde de aartsbischop van Reims deze woorden aan van Yves de Chartres:

„Moediger mannen zouden misschien met meer moed spreken, betere zouden betere dingen kunnen zeggen: maar wij, die middelmatig zijn in alles, zetten ons gevoelen niet uiteen om het als regel op te dringen in een zaak als deze, doch om tegemoet te komen aan de tijdsomstandigheden en om grootere gevaren af te weren, die de Kerk bedreigen, indien men ze op een andere wijze niet afweren kan.“

Zulk een houding te bewonderen zal grooter moeite kosten dan haar te begrijpen.

Verderop lezen we nog:

Zoover ik zien kan, heeft het nationaal-socialisme nooit deugden gepropageerd, die de katholieken al niet uit hun catechismus konden kennen. Het eenige wat het nation